KWA bedrijfsadviseurs

✓ Milieu en omgeving ✓ KAM-management ✓ Energie- en procestechniek ✓ Arbo en veiligheid

KWAdrant

28e jaargang | november 2026

Toekomstbestendige industrie eist actie

‘Afwachten is geen optie meer’

De industrie staat voor grote keuzes. Energieprijzen blijven grillig, grondstoffen worden schaarser, netcongestie remt investeringen, en klanten van bedrijven en de overheid stellen steeds hogere eisen aan duurzaamheid. Veel bedrijven weten dat ze moeten veranderen, ook om het verdien- en concurrentievermogen op peil te houden, maar worstelen met de vraag waar ze moeten beginnen. Juist daarom ontwikkelde KWA, in opdracht van RVO, de Masterclass Toekomstbestendige industrie.

Volgens Joop Bormans, accounthouder industrie bij RVO, voorziet de masterclass al jaren in een duidelijke behoefte. “Bedrijven willen graag verduurzamen, maar lopen tegen allerlei belemmeringen en kennishiaten aan. Waar begin ik? Hoe pak ik het aan? Waar moet ik naar kijken? De masterclass neemt deelnemers stap voor stap mee door dat proces.”

Dat die behoefte leeft, blijkt uit de belangstelling. In de afgelopen vijf jaar deden ongeveer 250 bedrijven mee aan eerdere edities van de masterclass, die ook door KWA is ontwikkeld en gegeven. “Dat laat zien dat bedrijven behoefte hebben aan praktische handvatten.”

Van energiebesparing naar toekomstbestendig ondernemen

Waar de aandacht voorheen vooral lag op energiebesparing en CO_2-reductie binnen scope 1 en 2 de fabriekspoort, ziet RVO een duidelijke verschuiving. “De vraagstukken worden steeds breder en complexer”, vertelt Joop, “we kijken niet meer alleen naar efficiencymaatregelen. Ook circulariteit, grondstoffen-schaarste, leveringszekerheid en de volledige waardeketen spelen een steeds grotere rol.”

Sander Peeters, adviseur bij RVO en specialist op het gebied van circulariteit, ziet dat bedrijven zoeken naar structuur in die complexiteit. “Veel organisaties waren op zoek naar de heilige graal, de ene oplossing die alles oplost. Maar die bestaat niet. Daarom is het belangrijk om systematisch naar je bedrijf te kijken en rationele keuzes te maken om ook over tien jaar concurrerend en toekomstbestendig te zijn.”

Dat geldt niet alleen voor kleinere bedrijven. “Ook grote industriële bedrijven worstelen met dezelfde vragen”, zegt Sander. “Ze voelen allemaal dat er iets op hen afkomt. Klimaatdoelen, grondstofprijzen, energiekosten, Europese regelgeving. Maar hoe vertaal je dat naar keuzes voor je eigen organisatie?”

Verder kijken dan alleen eigen energiegebruik

Een van de grootste veranderingen is dat bedrijven steeds vaker verder kijken dan hun eigen energiegebruik en emissies. “De koplopers kijken niet alleen naar hun directe uitstoot”, zegt Sander. “Ze kijken ook naar grondstoffen, leveranciers en afnemers. Daar liggen vaak grote kansen.”

Hij noemt het voorbeeld van een steenfabriek die haar product opnieuw ontwierp. “Door stenen dunner en lichter te maken waren minder grondstoffen nodig en minder energie om ze te produceren. Tegelijkertijd verbeterde de isolatiewaarde van het product. Dan sla je meerdere vliegen in één klap.”

Volgens Joop komt die ontwikkeling niet alleen voort uit regelgeving. “Het wordt steeds vaker gevraagd door klanten. Duurzamer bouwen, circulaire producten, lagere CO_2-voetafdrukken, scope 1, 2 en 3 en andere emissies. Dat zit inmiddels in aanbestedingen en in producteisen. Het gaat dus niet alleen over techniek, maar ook over marktpositie, reputatie en de toekomst van je productportfolio.”

Wachten is risicovol

Bedrijven die afwachten lopen volgens de RVO-adviseurs steeds meer risico. “Je loopt achter op de feiten”, zegt Sander. “En dat zie je op allerlei manieren terug.” Hij noemt een gesprek met een groot petrochemisch bedrijf dat moeite had om nieuwe medewerkers te vinden. “De jongere generatie kijkt steeds vaker naar de maatschappelijke bijdrage van een bedrijf. Wil ik werken voor een fossiele dinoreus of voor een organisatie die zichtbaar werkt aan de toekomst? Zaken als imago, licence-to-operate and -produce en preferred-supplier spelen echt mee.”

Maar personeel is slechts één aspect. Ook grondstoffenschaarste, veranderende

>

Industriekompas 2030 | 2050

Wetgeving, duurzaamheidsdoelen en investeringskeuzes komen steeds vaker samen. Met het Industriekompas 2030|2050 helpt KWA industriële bedrijven om vooruit te kijken vanuit hun eigen situatie. Op de middenpagina in deze KWAdrant leest u hoe actuele en toekomstige ontwikkelingen worden vertaald naar een routekaart op maat voor uw organisatie.

klantvragen, hogere kosten en nieuwe wetgeving zorgen ervoor dat stilstand steeds minder een optie is. “Volgen is eigenlijk geen optie meer”, zegt Joop. “Je zult strategisch vooruit moeten denken. Hoe ziet je business er over vijf of tien jaar uit? Hoe ga je om met veranderende grondstoffenstromen, energiebeschikbaarheid, regelgeving en marktvraag?”

Geen cursus, maar een verandertraject

Wat de door KWA ontwikkelde masterclass volgens de initiatiefnemers onderscheidt van veel andere bijeenkomsten, is de nadruk op de eigen praktijk van deelnemers. “Een technisch plan maken is vaak nog niet het moeilijkste”, zegt Joop. “De uitvoering is veel complexer. Je hebt draagvlak nodig, een goede businesscase, aansluiting bij de strategie van het bedrijf. Daarom werken deelnemers tijdens de masterclass onder begeleiding van KWA aan hun eigen casus.”

Steeds meer aandacht gaat daarbij uit naar verandermanagement. “Wie moet je meenemen in de organisatie? Waar zitten de voorstanders en waar zitten de tegenkrachten? Hoe zorg je dat een plan ook echt wordt uitgevoerd?” legt hij uit. “Dat zijn vragen waar deelnemers actief mee aan de slag gaan.”

Deelnemers komen bovendien uit uiteenlopende functies: van plantmanagers en directieleden tot duurzaamheidsmanagers, inkopers en EHS-specialisten. “Verduurzaming is allang niet meer alleen een onderwerp voor de technische afdeling”, aldus Joop.

Leren van elkaar

Een belangrijk onderdeel van de masterclass is de uitwisseling tussen deelnemers. Sander: “We merkten dat bedrijven verrassend open zijn naar elkaar. Zelfs concurrenten delen ervaringen. We hebben bijvoorbeeld hele groepen bakkerijen gehad die elkaar hielpen met vraagstukken waar ze allemaal tegenaan liepen.” Juist die praktijkverhalen blijken vaak waardevol. Samen kom je verder. “Het gaat niet alleen om het antwoord van een KWA-adviseur”, zegt Joop. “Juist de combinatie van deskundige begeleiding en praktijkervaring van andere bedrijven zorgt voor waardevolle inzichten. Iemand uit de recyclingsector vertelt iets waardoor een deelnemer uit de cementindustrie opeens anders naar zijn eigen probleem kijkt. Daár ontstaat het echte leerproces.”

Nieuwe inzichten door anders te kijken

De adviseurs zien regelmatig dat deelnemers tijdens de masterclass tot heel andere oplossingen komen dan ze vooraf hadden verwacht. Sander noemt het voorbeeld van bedrijven die willen elektrificeren, maar vastlopen door netcongestie. “Veel organisaties denken nog vanuit hun bestaande proces. Ze willen een oude installatie één-op-één vervangen door een elektrische variant. Maar de vraag is eerst: heb je die energiebehoefte eigenlijk nog wel nodig?” Door processen opnieuw te ontwerpen ontstaan vaak nieuwe mogelijkheden. “Als je eerst je energievraag verlaagt, wordt elektrificatie ineens veel haalbaarder”, zegt Sander. “Dat vraagt soms een andere manier van denken.”

Joop ziet hetzelfde bij bedrijven die verder durven kijken dan hun oorspronkelijke vraagstuk. Hij verwijst naar het voorbeeld van een bierbrouwerij, waar verduurzaming uiteindelijk leidde tot nieuwe productmogelijkheden, meer gebruik van regionale grondstoffen en verdere innovatie in het productieproces. “Vaak ontstaat er een sneeuwbaleffect”, zegt hij. “Je begint met één vraag, maar ontdekt onderweg allerlei nieuwe kansen die je vooraf niet had voorzien.”

Over vijf jaar terugkijken

Bedrijven die nu geen keuzes maken, lopen volgens Sander binnen vijf jaar een serieuze achterstand op: “Ik vraag me zelfs af of sommige bedrijven het dan nog redden. Voor het behoud van je verdien- en concurrentievermogen moet je blijven investeren.” Ook Joop ziet verduurzaming steeds meer als een voorwaarde om toekomstbestendig te blijven. “De licence to operate wordt steeds belangrijker. Bedrijven moeten blijven innoveren en veranderen om concurrerend te blijven.”

Joop zijn boodschap aan twijfelende bedrijven is daarom helder: “Stilstaan is geen optie meer. Er komt zoveel op bedrijven af dat je voortdurend in beweging moet blijven. Juist daarom is het belangrijk om nu na te denken over de toekomst van je organisatie en daar concreet mee aan de slag te gaan.”

Adviseur
Berry de Jong
033 422 13 44
bj@kwa.nl

Doe mee aan de Masterclass

KWA en RVO organiseren de komende 3 jaar ieder voorjaar en ieder najaar een masterclass. Die bestaat uit 2 fysieke en 3 online bijeenkomsten.

Centraal staat de vraag hoe industriële bedrijven toekomstbestendige keuzes kunnen maken. Deelnemers leren hoe zij onder verschillende toekomstscenario’s robuuste keuzes kunnen maken. Welke investeringen zijn verstandig als energieprijzen verder stijgen? Wat betekent grondstoffenschaarste voor uw productportfolio? En hoe voorkomt u dat u investeert in oplossingen die over vijf jaar achterhaald blijken? Juist die strategische afwegingen staan centraal.

Scan voor meer informatie over de Masterclass Toekomstbestendige Industrie

MAX-FLEX: op zoek naar de grenzen van thermische flexibiliteit

Hoe kunnen we warmte en koude slimmer opwekken en inzetten op momenten dat het energiesysteem daarom vraagt? Die vraag staat centraal in het MOOI-project MAX-FLEX, waarin een breed consortium van kennisinstellingen, technologieontwikkelaars en marktpartijen onderzoekt hoe de flexibiliteit van lokale warmtenetten kan worden vergroot. Daarbij kijken ze naar thermische buffering in gebouwen, het warmtenet én de ondergrond.

De aanleiding is duidelijk: de energietransitie vraagt om oplossingen voor netcongestie en een beter gebruik van duurzame warmtebronnen. Door warmte of koude op te wekken bij overschotten aan duurzame elektra, tijdelijk op te slaan en pas later te benutten, worden pieken en dalen in vraag en aanbod beter opgevangen. MAX-FLEX onderzoekt onder welke voorwaarden dit technisch, economisch en praktisch haalbaar is.

Voor KWA ligt de focus op de verbinding tussen ondergrond en installatie. Enerzijds onderzoeken we de effecten van thermische opslag in de bodem en de mogelijkheden voor opslag bij hogere temperaturen. Dat laatste is met name interessant voor industriële toepassingen, waar vaak sprake is van warmteoverschotten die nu nog onbenut blijven. Anderzijds kijken we naar de impact op installaties, regelstrategieën en energiebeheer. Juist de combinatie van kennis van bodemenergie, installatietechniek en exploitatie maakt het mogelijk om deze systemen integraal te beoordelen.

Met MAX-FLEX werkt KWA aan kennis die direct toepasbaar is in toekomstige warmtenetten, duurzame gebouwen en industriële energiesystemen. Daarmee leveren we niet alleen een bijdrage aan het project, maar ook aan de verdere ontwikkeling van een flexibel en robuust energiesysteem.

Adviseur
Ad van Bokhoven
033 422 13 60
avb@kwa.nl

Adviseur
Floor van den Berg
033 422 13 94
fb@kwa.nl

Foto: Interface

Interface brengt 130 wettelijke verplichtingen overzichtelijk samen

Hoe zorg je ervoor dat complexe wet- en regelgeving niet alleen op papier klopt, maar ook onderdeel wordt van de dagelijkse bedrijfsvoering? Interface bracht met hulp van KWA circa 130 vergunningsverplichtingen, relevante wetsartikelen en ISO-eisen samen in één dashboard binnen **Makeonline. Het bedrijf maakt duurzame tapijttegels en harde vloeren.**

De invoering van de Omgevingswet vormde een belangrijke aanleiding. Veel wettelijke bepalingen veranderden inhoudelijk niet, maar kregen wel een andere plaats en nummering. Daardoor gingen bestaande koppelingen verloren. “Dat was een enorme klus om te repareren”, vertelt Erik Redering (ESH Manager) van Interface. “We hebben toen besloten om ook onze andere verplichtingen in het **Make**online-dashboard op te nemen.”

Van vergunning naar concrete actie

KWA vertaalde de vergunningen van Interface naar ongeveer 130 afzonderlijke verplichtingen. Ook de eisen vanuit ISO 14001, ISO 45001 en de Omgevingswet kregen een plaats. “De vraag is altijd: hoe borg je dat?”, aldus Erik. “Door **Make**online hebben we veel beter zicht op waar de verplichtingen toe leiden. Op welke punten moeten we actie ondernemen en welke punten zijn lastiger op te volgen?” Dat overzicht helpt ook bij controles. “Bij een externe ISO-audit of een audit door het bevoegd gezag gaat het ook altijd over het voldoen aan wet- en regelgeving. Tegenwoordig laten we ons dashboard zien: zo staan we ervoor en hier werken we nog aan.”

Continu bijblijven

De inrichting binnen **Make**online vroeg aanvankelijk om een tijdsinvestering. Sjablonen van KWA maakten het eenvoudiger om verplichtingen aan procedures en documenten te koppelen. Nieuwe wetsartikelen kunnen daardoor sneller worden verwerkt. “Je bent continu bezig om up-to-date te blijven”, zegt hij.

Ieder kwartaal bespreekt Erik wijzigingen met adviseur Pieter Westers. “Als ik iets niet begrijp, krijg ik uitleg of zoekt hij het voor mij uit. Daarna kan ik het juiste brondocument vinden en de benodigde acties borgen.” De grootste meerwaarde ligt volgens hem in de opgebouwde kennis. “KWA kent onze bedrijfsvoering en onze ambities. Daardoor krijgen we gemakkelijk een helder en onderbouwd advies. Dat vind ik een heel grote meerwaarde.”

Adviseur
Bob Zweekhorst
033 422 13 28
bz@kwa.nl

Adviseur
Pieter Westers
033 422 13 67
pw@kwa.nl

Bas Oldenhof: 26 jaar ontwikkeling

Bas: "Na ruim 26 jaar neem ik afscheid van KWA. In die jaren heb ik zelf een mooie ontwikkeling mogen doormaken, van adviseur naar teamleider en commercieel directeur. Maar minstens zo bijzonder vond ik de ontwikkeling die ik samen met u, onze klanten, heb mogen meemaken.

Bij mijn start bij KWA verdween een energiebesparingsplan nog letterlijk in een la. We printten het uit en stuurden het per post. Nu is zo’n plan steeds vaker onderdeel van de strategie van een bedrijf en bepalend voor investeringen en verduurzaming. Juist die ontwikkeling maakt ons vak zo mooi. De ene dag mochten we een bakker helpen, de volgende dag een universiteit, zuivelbedrijf of chemisch concern. Meer dan 800 organisaties per jaar, van Eijsden tot Lutjewinkel en van Rijnmond tot Delfzijl. Die diversiteit heb ik altijd bijzonder gevonden.

Ook KWA groeide mee. Onze vakgebieden milieu, energie en arbo zijn steeds sterker met elkaar verbonden geraakt. Met het Industriekompas kijken we inmiddels verder vooruit en helpen we bedrijven om investeringen op het juiste moment te doen. Digitalisering en AI gaan ons werk de komende jaren verder veranderen.

Toch blijf ik ervan overtuigd dat er een specialist nodig blijft die kennis kan duiden, valideren en vertalen naar uw praktijk. En die juiste specialist vindt u bij KWA. Na 26 jaar durf ik dat wel te stellen.

Per 1 november ga ik aan de slag bij Publieke Zaken B.V. in Den Haag. Ook daar blijf ik me inzetten voor de verduurzaming van de industrie, maar dan dichter op het beleid en public affairs. Dank voor uw vertrouwen, de gesprekken en alle mooie projecten. Het was een voorrecht om daar 26 jaar lang onderdeel van te mogen zijn."

Directie KWA Bedrijfsadviseurs

Bas Oldenhof en Jette Muijsson

Industriekompas 2030 | 2050

Van reageren op wetgeving naar sturen op de toekomst

Voor veel industriële bedrijven voelt wet- en regelgeving als een voortdurende stroom nieuwe verplichtingen. Vandaag gaat het over energiebesparing, morgen over F-gassen, emissiegrenswaarden, veiligheidsnormen of een energiemanagementsysteem. Vaak komen deze onderwerpen pas echt in beeld zodra een verplichting dichterbij komt. Maar de opgaven richting 2030 en 2050 vragen juist om een langere blik vooruit. Wie tijdig ziet wat eraan komt, kan investeringen, vergunningen en verduurzamingsprojecten slimmer op elkaar afstemmen. Daarom ontwikkelt KWA het Industriekompas 2030-2050.

Daarmee kijken we niet alleen naar de wetgeving van vandaag, maar juist ook naar de ontwikkelingen richting 2030, 2040 en 2050. Veel organisaties zijn druk met voldoen aan de regels van nu, terwijl de grote maatschappelijke doelen en de richting van toekomstige wetgeving vaak al langer zichtbaar zijn. Wie alleen reageert op wat vandaag verplicht is, loopt het risico dat ontwikkelingen hem overvallen en dat natuurlijke investeringsmomenten niet slim worden benut.

Vooruitkijken in plaats van achter feiten aanlopen

Bedrijven krijgen via het platform **Make**online inzicht in de actuele wet- en regelgeving die op hun organisatie van toepassing is. Het Industriekompas gaat een stap verder. Het brengt toekomstige ontwikkelingen in kaart en laat zien welke gevolgen deze kunnen hebben voor een specifieke organisatie. KWA analyseert per vakgebied welke mijlpalen eraan komen. Denk aan CO_2-reductiedoelen, aanscherpingen van emissie-eisen, strengere veiligheidsnormen en het uitfaseren van bepaalde koelmiddelen. Sommige verplichtingen liggen nog jaren voor ons, maar de impact op investeringen en projecten begint vaak veel eerder.

Het Industriekompas vertaalt deze ontwikkelingen naar concrete acties. Per vakgebied wordt duidelijk gemaakt wat er verandert, voor welke bedrijven dat relevant is en welke stappen verstandig zijn om tijdig te zetten.

Een voorbeeld is de uitfasering van bepaalde F-gassen. Bedrijven met koelinstallaties krijgen vroeg of laat te maken met strengere eisen of stijgende kosten, omdat bepaalde koudemiddelen niet meer mogen worden toegepast. Samen met de klant brengen we daarom eerst de situatie in kaart: welke installaties zijn aanwezig, welke koudemiddelen worden gebruikt en wat is de technische staat? Op basis daarvan kijken we naar passende vervolgstappen, zoals een nieuw ontwerp, een investeringsplanning of de mogelijkheid om warmteterugwinning mee te nemen.

Zo ontstaat een logisch stappenplan in plaats van een spoedactie op het moment dat regelgeving daadwerkelijk ingaat.

Drie grote uitdagingen voor de industrie

Veel industriële bedrijven worstelen met drie grote ontwikkelingen. De eerste is de verduurzamingsopgave richting klimaatneutraliteit en circulariteit, in een tijd van hoge energiekosten. De tweede is de groeiende hoeveelheid regelgeving op het gebied van milieu, energie en arbeidsomstandigheden. De derde uitdaging is de toenemende druk op vergunningverlening, bijvoorbeeld door netcongestie, stikstofproblematiek en ruimtegebrek. In de praktijk worden deze drie onderwerpen vaak afzonderlijk behandeld. Het Industriekompas brengt ze juist samen.

Een investering staat zelden op zichzelf. Bedrijven moeten vaak rekening houden met meerdere ontwikkelingen tegelijk, zoals nieuwe milieueisen, duurzaamheidsdoelstellingen, energievragen en vergunningverlening. Door deze onderwerpen in samenhang te bekijken, kunnen zij betere keuzes maken.

Deze integrale aanpak helpt om problemen later in een project te voorkomen. Zo komen mogelijke vergunningstechnische knelpunten of gevolgen van nieuwe regelgeving al vroeg in beeld. Daardoor kunnen bedrijven hier tijdig op anticiperen en beter onderbouwde investeringsbeslissingen nemen.

> Het gaat daarbij niet om angst voor regelgeving, maar om grip houden op de toekomst.

Desinvesteringen voorkomen

Een belangrijk voordeel van vooruitkijken is het voorkomen van desinvesteringen. Een praktisch voorbeeld: een bedrijf besluit vandaag een nieuwe koelinstallatie te plaatsen. Een paar jaar later blijkt dat ook andere installaties moeten worden vervangen door veranderende wetgeving. Daardoor zijn opnieuw aanpassingen nodig, ook aan die nieuwe installatie. Het gaat niet alleen om technische keuzes, maar vooral om strategische besluitvorming. Directies nemen investeringsbeslissingen voor tien, vijftien of soms twintig jaar vooruit. Dan moet een bedrijf weten welke risico's eraan komen en welke ontwikkelingen mogelijk invloed hebben op die keuzes.

Het Industriekompas is meer dan een overzicht van toekomstige regelgeving. Samen met de klant vertaalt KWA de ontwikkelingen naar concrete acties: we bekijken per mijlpaal wat die voor een specifiek bedrijf betekent. En daaruit ontstaat een actielijst. Vervolgens kunnen bedrijven zien welke toekomstige ontwikkelingen zijn afgedekt en waar nog acties nodig zijn. Daarnaast worden ook duurzaamheidsdoelstellingen gevolgd, denk aan energieverbruik en emissiereductie. Daardoor ontstaat niet alleen inzicht in wetgeving, maar ook in de vraag of een organisatie haar eigen ambities daadwerkelijk gaat behalen.

Risico's zichtbaar maken aan directietafel

Dat bedrijven behoefte hebben aan dit soort inzicht, merkt KWA steeds vaker. We zien organisaties die al veel doen aan duurzaamheid, maar bang zijn iets over het hoofd te zien. Andere bedrijven zoeken vooral een manier om toekomstige risico's beter bespreekbaar te maken aan de directietafel. Het Industriekompas helpt daarbij. Juist de onzekerheden blijken daarbij waardevol. Niet alles wat vandaag op de routekaart staat, wordt uiteindelijk exact zo ingevoerd. Wetgeving kan worden aangepast, uitgesteld of gewijzigd.

De toekomst staat nooit helemaal vast. Maar als u voor een grote investering staat, wilt u weten welke ontwikkelingen mogelijk op het bedrijf afkomen. Daarmee wordt het Industriekompas een instrument voor risicomanagement. Het is daarom niet erg dat sommige toekomstige verplichtingen nog niet honderd procent vaststaan. We kijken naar de toekomst met de kennis van nu. Dat geeft bedrijven de mogelijkheid om betere afwegingen te maken en niet verrast te worden door ontwikkelingen die eigenlijk al jaren zichtbaar waren.

Niet afwachten

Bedrijven die niet vooruitkijken, lopen het risico verrast te worden door ontwikkelingen die al langer zichtbaar waren. Uiteindelijk moeten zij toch anticiperen op veranderingen richting 2030 en 2050. Het gaat daarbij niet om angst voor regelgeving, maar om grip houden op de toekomst.

Met het Industriekompas kiest KWA nadrukkelijk voor vooruitkijken. Niet wachten tot wetgeving van kracht wordt, maar tijdig zichtbaar maken welke ontwikkelingen eraan komen en wat die betekenen voor strategie, investeringen en uitvoering. Zo komen ambities, projecten en wettelijke verplichtingen samen in één route naar een toekomstbestendige industrie.

Adviseur
Quintus van Grol
033 422 13 34
qg@kwa.nl

Stikstofbeleid moet vergunningverlening weer op gang brengen

De stikstofproblematiek houdt veel bedrijven al geruime tijd in een soort wurggreep. Projecten die leiden tot minder uitstoot en een lagere stikstofdepositie blijken in de praktijk vaak net zo moeilijk vergund te krijgen als uitbreidingen. De nieuwe stikstofplannen van het kabinet moeten daar verandering in brengen, al is het nog onzeker hoe en wanneer de maatregelen daadwerkelijk worden ingevoerd.

De voor de industrie meest relevante punten uit de stikstofplannen:
- Het instellen van een rekenkundige ondergrens (RKO) voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden
- Een emissiereductiedoel voor stikstof van 50% in 2035 t.o.v. 2019
- Het instellen van zones rond een deel van de Natura 2000-gebieden van naar verwachting 500 of 1.000 meter

Het eerste punt geeft voor veel bedrijven lucht, omdat de vergunningplicht voor natuur vervalt als de RKO niet wordt overschreden. In de kabinetsplannen wordt vooralsnog gesproken over een RKO van 0,5 mol per hectare per jaar. Op dit moment geldt feitelijk een grens van nul, waardoor ook zeer beperkte depositiebijdragen al leiden tot vergunningplicht. Voor industriële bedrijven zonder noemenswaardige emissies gelegen op enkele kilometers afstand van een Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld een voedingsmiddelenproducent met een stoomketel, ligt de berekende depositie ruim onder de voorgestelde RKO. Als de plannen doorgaan, vervalt voor dit soort bedrijven dus de natuurvergunningplicht. Daarmee kunnen initiatieven voor uitbreidingen, vervangingsinvesteringen en verduurzamingsprojecten weer sneller worden uitgevoerd.

Het tweede en derde punt leiden tot extra maatregelen en verplichtingen. De emissiegrenswaarden worden de komende jaren mogelijk nog verder aangescherpt. In 2028 gaat sowieso de algemene emissiegrenswaarde voor NOx al naar beneden van 200 naar 100 mg/m^3 en voor NH_3 van 30 naar 5 mg/m^3. Deze aanscherpingen staan los van de nieuwe stikstofplannen. Daarnaast is het voor bedrijven belangrijk om na te gaan of ze in een zonegebied komen te liggen. Nieuwe bedrijfsontwikkelingen worden dan extra lastig.

De vraag is of de kabinetsplannen voldoende zijn om invulling te geven aan het zogeheten additionaliteitsvereiste, wat er momenteel voor zorgt dat de natuurvergunningverlening nagenoeg stilligt. Ook de vergunningverlening, voor verduurzamingsprojecten die leiden tot een lagere uitstoot, ondervindt hier hinder van. De komende tijd moet uitwijzen of het kabinet voldoende politieke steun vindt voor de plannen. Zelfs als dat lukt, is verdere uitwerking nodig.

Voor bedrijven betekent dit dat de huidige onzekerheid voorlopig nog blijft bestaan, maar dat er voor het eerst sinds lange tijd weer uitzicht lijkt te ontstaan op beweging in het stikstofdossier.

Adviseur
Monique Oostvogels
033 422 13 50
mo@kwa.nl

Mitsubishi Chemical Advanced Materials

Audittraining én direct concrete verbeteringen

Mitsubishi Chemical Advanced Materials B.V. in Almelo combineerde een maatwerktraining van KWA met het uitvoeren van een interne audit voor ISO 50001 (energiemanagement). De deelnemers leerden daardoor niet alleen de norm kennen, maar leerden het direct toe te passen in de praktijk.

Het auditteam bestaat uit medewerkers met uiteenlopende ervaringsniveaus. "Sommigen begonnen helemaal opnieuw, terwijl anderen al veel ervaring hadden", vertelt Jan Spenkelink, QESH-manager. "Iedereen wilde hoe dan ook voorbereid zijn op hoe je dat doet: auditen." De training concentreerde zich op auditvaardigheden, normkennis en bedrijfszorg rondom energie volgens ISO 50001. "Voor de meeste deelnemers was ISO 50001 behoorlijk nieuw. We hebben daarom inhoudelijk bekeken of alle onderdelen van de norm in ons managementsysteem waren afgedekt."

Leren in de eigen praktijk

De deelnemers oefenden niet met een fictieve situatie, maar met informatieprocessen en voorbeelden uit hun eigen organisatie. "Dat was voor ons ideaal", zegt hij. "Het was een combinatie van inhoud en praktijk. We hebben een interne audit voorbereid, interviews ingepland en de interne audit uitgevoerd. Die aanpak bespaarde ook tijd. Je geeft de eisen praktisch handen en voeten. Wat je anders later nog moet uitwerken, is dan direct gereed."
Volgens Jan ligt de kracht vooral in het maatwerk. "Als je verdieping zoekt, is deze aanpak heel toegankelijk. Je gebruikt je tijd effectief en komt verder dan wanneer je processen alleen oppervlakkig behandelt." Ook de samenwerking beviel goed: "KWA kende ons bedrijf al. Daardoor konden we documenten gemakkelijk uitwisselen en sneller de diepte in. Ik zou het een volgende keer niet veel anders doen."

Adviseur
Sjanine van den Berg
033 422 13 27
sb@kwa.nl

Foto: Mitsubishi Chemical Advanced Materials

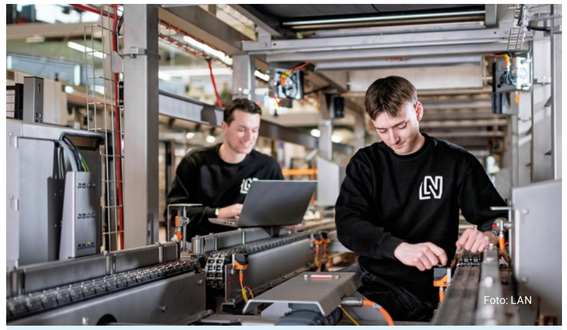
Foto: LAN

Van achterstand naar overzicht

LAN Handling weer in control

Toen bij Lan Handling tijdens een ISO-audit bleek dat er nog vragen openstonden rond de overgang naar de Omgevingswet, besloot het bedrijf in actie te komen. Met ondersteuning van KWA is een Omgevingswetcheck uitgevoerd en de uitkomsten zijn geborgd in Makeonline. Lan is een high-tech machinebouwer voor internationale voedingsproducenten.

"Toen ik in oktober 2025 begon, lagen er flink wat vraagstukken die om aandacht vroegen," vertelt Martijn Kraaij, verantwoordelijk voor kwaliteit, arbo en compliance bij Lan Handling. "Tijdens een ISO-audit kwam naar voren dat er nog wat gaten zaten in onze analyse van de overgang van het Activiteitenbesluit naar het Bal en de Omgevingswet. Daar moesten we iets mee." Omdat Lan Handling KWA al kende, was de keuze voor ondersteuning snel gemaakt. "We zochten een partij die ons bedrijf al kende én verstand heeft van wet- en regelgeving. Die combinatie vonden we bij KWA."

Basis op orde

De Omgevingswetcheck gaf vooral bevestiging dat de basis op orde was. "We hebben het best goed voor elkaar. Er waren geen grote tekortkomingen, maar wel een aantal kleine punten waarvoor we extra informatie moesten verzamelen of zaken moesten actualiseren."
Een concreet voorbeeld waren de emissies naar de lucht bij het lassen van metalen. "Wij lassen maar heel beperkt, misschien één onderdeel per maand. Juist daardoor hadden we bepaalde zaken niet uitgebreid beschreven. Toch moet je ook dan aan de regelgeving voldoen. Dat was één van de punten die uit de check naar voren kwam."

De resultaten van de Omgevingswetcheck zijn vastgelegd in Makeonline. Volgens Martijn levert dat veel voordeel op. "Het systeem laat zien wat mogelijk relevant is voor ons. Anders moet je zelf allerlei wijzigingen in wet- en regelgeving verzamelen en bijhouden. Nu wordt dat aangereikt en kan ik gericht beoordelen wat voor ons van toepassing is."

Extra digitale assistent

Dat scheelt niet alleen tijd, maar verlaagt ook het risico om iets over het hoofd te zien. "Het is bijna een extra digitale assistent. De kans dat ik iets mis, is veel kleiner." Voor hem zat de grootste meerwaarde niet alleen in de software, maar vooral in de persoonlijke begeleiding vanuit KWA. Samen met relatiebeheerder en adviseur Janine Ietswaard werkte hij stap voor stap door het systeem en de openstaande acties heen.

"Dat heeft echt het verschil gemaakt. Er lag voor mij een flinke achterstand en ik wist niet goed waar ik moest beginnen. Door samen door de artikelen en openstaande punten heen te lopen, kwam er voortgang. Nu begrijp ik het systeem en weet ik wat ik moet doen." Zijn advies aan andere bedrijven is duidelijk: wacht niet te lang. "Regels worden niet minder, eerder meer. Als je een achterstand laat ontstaan, ben je later veel tijd kwijt om die weer in te halen. Begin op tijd en reserveer er echt tijd voor. Even tussendoor werkt niet. Dankzij de ondersteuning van KWA zijn wij nu weer in control."

Adviseur
Janine Ietswaard
033 422 13 74
jmi@kwa.nl

Kaderrichtlijn water

Actie nu én na 2027

De huidige planperiode van de Kaderrichtlijn Water (KRW) eindigt op 29 december 2027. Toch stopt de opgave voor schoon en beschikbaar water daar niet. Industriële bedrijven doen er daarom goed aan nu al verder te kijken dan hun vergunning.

Veel bedrijven richten zich bij water vooral op de toegestane inname en lozing. Hoeveel water mag worden ingenomen en welke stoffen mogen worden geloosd? Dat blijft belangrijk, maar de KRW kijkt naar de kwaliteit van het totale grond- en oppervlaktewatersysteem.

Wanneer een waterlichaam de gestelde kwaliteitsdoelen niet haalt, neemt de druk toe op activiteiten die daarop invloed hebben. Water wordt daarmee steeds bepalender voor bedrijfszekerheid, uitbreidingsruimte en toekomstige vergunningverlening.

Begin bij waterlichaam

Voor de periode 2028-2033 worden nieuwe stroomgebied-beheerplannen voorbereid. Ook worden Europese regels voor oppervlaktewater, grondwater en prioritaire stoffen aangescherpt. Bedrijven die pas reageren wanneer nieuwe eisen in hun vergunning verschijnen, kunnen daardoor achter de feiten aanlopen.

Een goede voorbereiding begint met inzicht in het waterlichaam waarop het bedrijf is aangesloten. Het Waterkwaliteitsportaal, KRW-factsheets en documenten van waterschappen laten zien welke doelen nog niet worden gehaald, welke stoffen normoverschrijdingen veroorzaken en welke maatregelen in een gebied zijn voorzien.

Ook PFAS kan een blinde vlek vormen. Deze stoffen worden niet altijd bewust toegepast, maar kunnen aanwezig zijn in coatings, additieven, smeermiddelen, membranen en hittebestendige procesonderdelen. Daardoor staan ze niet vanzelfsprekend in het stoffenregister van een bedrijf.

Breng waterstromen in beeld

Naast waterkwaliteit verdient waterbeschikbaarheid aandacht. Bedrijven kunnen afhankelijk zijn van grond- of drinkwater waarvoor in de toekomst beperkingen ontstaan. Provinciaal beleid voor grondwateronttrekking en drinkwatergebruik is daarom eveneens relevant.

Door stoffen, processen en waterstromen in samenhang te onderzoeken, worden risico's en mogelijkheden zichtbaar. Denk aan het inventariseren van KRW-, PFAS- en ZZS-relevante stoffen, het aanpakken van verontreiniging bij de bron, het scheiden van schone en vervuilde waterstromen en het hergebruiken van proces- of regenwater.

Bedrijven die nu inzicht opbouwen in hun waterafhankelijkheid en stoffenpakket, zijn beter voorbereid op toekomstige eisen. De vergunning laat zien wat vandaag is toegestaan. De toestand van het watersysteem geeft richting aan wat morgen nodig kan zijn.

Adviseur
Joost Edens
033 422 13 83
je@kwa.nl

KAM contactdag 6 oktober 2026

Grip op ISO, energie en veiligheid

KAM contactgroep

De afgelopen KAM contactdag, samen met de Makeonline gebruikers, was weer een dag vol ontmoetingen, informatie en theorie. Zoals altijd was meneer Alphons aanwezig om dit alles in goede banen te leiden.

De dag begon met een Algemene Ledenvergadering. Unaniem werd Renate Goezinne gekozen om toe te treden tot het bestuur van de KAM contactgroep.

"Altijd leerzaam en nuttig wat op de KAM contactdag wordt besproken en gelijk nieuwe contacten opgedaan"

Na een smakelijke lunch, sloten de gebruikers van Makeonline aan en begon het middagprogramma met een stukje *Bijblijven*, waar de belangrijkste wijzigingen in wet- en regelgeving van de afgelopen maanden én nabije toekomst werden besproken. Daarna trapte Bas Oldenhof de presentaties af waarom geïntegreerd werken belangrijk is en liet hij zien aan de hand van het Industriekompas wat er allemaal op bedrijven afkomt. Leader auditor Michiel ter Bekke loodste ons door de nieuwe wijzigingen in de ISO 9001 en 14001 en gaf ons handvatten hoe hij als auditor naar deze wijzigingen kijkt. Het programma werd vervolgd met Berry de Jong die ons een doorkijkje gaf naar wat ons te wachten staat op energiegebied. Na deze presentatie werd er met elkaar over dit onderwerp gediscussieerd. Het blokje presentaties werd afgesloten van door Ben Riemersma die ons liet nadenken hoe wij het allemaal geregeld hebben wanneer er een grootschalige langdurige stroomuitval is, waar we in een break-out sessie met elkaar over hebben gediscussieerd. Na de groepsfoto werd de dag afgesloten met een heerlijk buffet en konden we allemaal met een voldaan gevoel huiswaarts.

"De KAM contactdag sluit goed aan bij de compliance actualiteiten van vandaag"

De volgende KAM contactdag vindt plaats op 13 april 2027.

Adviseur
Frank de Vos
033 422 13 15
fdv@kwa.nl

✓ Milieu en omgeving ✓ KAM-management ✓ Energie- en procestechniek ✓ Arbo en veiligheid

Werken bij KWA: past deze vacature bij jou?

KWA zoekt een medior of senior adviseur QHSE-management die organisaties helpt hun managementsystemen inhoudelijk te verbeteren. In deze functie verbind je beleid, directie en werkvloer. Je adviseert over compliance, risico's en prioriteiten, begeleidt implementaties en audits en vertaalt bevindingen naar concrete verbeteringen.

Je werkt op hbo+-niveau, hebt ruime ervaring met QHSE-managementsystemen en minimaal 5 jaar ervaring in een industriële omgeving. Je bent een stevige gesprekspartner, werkt zelfstandig en zoekt samenwerking wanneer dat het resultaat versterkt. Daarnaast volg je ontwikkelingen rond duurzaamheid en circulariteit.

Bij KWA bouw je zelf aan klantrelaties en ben jij voor jouw klanten het vertrouwde aanspreekpunt: van eerste gesprek en offerte tot uitvoering, afronding én het vervolg. Dat geeft je professionele vrijheid én verantwoordelijkheid. Nieuwsgierig? Bekijk de vacature op onze website.

Nieuwsgierig of dit bij jou past?

Scan en lees verder!

Webinars en trainingen 2026

Webinar 26-11-2026

'In compliance zijn of niet'

Webinar over compliance en onze **Make**online-tool voor nieuwe klanten.

Cursus 01-12-2026 - 3 dagen

ETS drieluik

start 1-12: 5 sessies t/m mei 2027

Deze driedelige cursus helpt industriële bedrijven hun ETS-organisatie te professionaliseren door stapsgewijs inzicht te bieden in het beheersen van CO_2-emissies, het monitoren en beheren van emissierechten, en het afdekken van bijbehorende financiële en juridische risico's.

Webinar 09-12-2026

Basiscursus Makeonline

Deze basistraining leert nieuwe en bestaande gebruikers hoe ze snel, efficiënt en optimaal kunnen werken met onze compliancetool **Make**online.

Training 02-02-2027

ISO 50001

Met ISO 50001 (energiebeheersysteem) monitor je energie niet alleen, maar manage je het ook actief. Zo ga je heel gericht van inzicht naar onderbouwde keuzes en concrete besparingen.

Masterclass 2027

Toekomstbestendige Industrie

Deze masterclass wordt weer in het voor- en najaar van 2027 georganiseerd. Hou voor exacte data en aanmeldingen onze website in de gaten.

Meer informatie?

NIEUWE COLLEGA'S

Martin Schilder

Jurist en adviseur Makeonline

Per 1 oktober werk ik als jurist en adviseur binnen het contentteam van **Make**online. Mijn taak is vooral het borgen van de juridische kwaliteit en consistentie van content over wet- en regelgeving. Daarnaast hou ik me bezig met het presenteren van juridische diepgang bij klantenbijeenkomsten en klantwebinars.
Ook ondersteun en adviseer ik bij complexe interpretatie-vraagstukken en bij de toepassing van wet- en regelgeving. Ik heb bij verschillende ministeries en overheidsorganisaties gewerkt als onderzoeker, adviseur en jurist.

Remy Mellink

Projectcoördinator
Contentverbetering Makeonline

Sinds 1 oktober werk ik als Projectcoördinator Contentverbetering binnen team **Make**online.
In mijn vorige functies heb ik ervaring opgedaan binnen productontwikkeling, compliance, marketing en design, waarbij ik ook veel bezig was met het verbeteren van processen. Ik kijk ernaar uit om deze verschillende ervaringen te combineren in mijn nieuwe rol en meer nieuwe kennis en ervaring op te doen binnen KWA.

KAM contactgroep

Doet u volgend jaar mee?

9 februari 2027
KAM contact meeting
online

13 april 2027
KAM contactdag
op locatie

Meer informatie vindt u op onze website

KWAdrant is een uitgave van KWA Bedrijfsadviseurs B.V. - Regentesselaan 2 - 3818 HJ Amersfoort - Telefoon: 033 422 13 00 - E-mail: desk@kwa.nl

Overname artikelen met bronvermelding toegestaan.

Redactie
Joris Groot, Bas Oldenhof, Rob Schoon en Ellen Blok.

Ontwerp & Productie
CXN - Wij maken werk van jouw merk - Amersfoort, cxn.nl

Fotografie
CXN, relaties en eigen medewerkers

Druk
Bizzprint Print & Sign - Amersfoort

KWA maakt gebruik van AI bij de productie van de KWAdrant.

KWA kiest voor duurzamere oplossingen in drukwerk. Deze brochure is geproduceerd op FSC gecertificeerd papier, met minimaal snijverlies en draagt hiermee bij aan de bescherming van bossen wereldwijd.

MIX
Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer
FSC® C004472